

АКСИОЛОГИЧЕСКИ ОРИЕНТИРОВАННАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ В ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ УНИВЕРСИТЕТА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

И.А. Сафонова

В статье дается теоретическое обоснование аксиологически ориентированной модели формирования у иностранных студентов университета межкультурной компетентности и доказана целесообразность ее внедрения в учебно-воспитательный процесс.

Ключевые слова: межкультурная компетентность, модель, система

AXIOLOGICALLY-ORIENTED MODEL OF INTERCULTURAL COMPETENCE FORMATION OF FOREIGN UNIVERSITY STUDENTS

I.O. Safonova

Theoretical substantiation of axiologically-oriented model of intercultural competence formation of foreign university students is given in the article. Feasibility of its implementation in the educational process is proved.

Keywords: intercultural competence, model, system.

Сафонова Ирина Олексіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: lolenufenok@mail.ru

Safonova Iryna Oleksiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer in Pedagogy of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Sievierodonetsk, Ukraine). E-mail: lolenufenok@mail.ru

УДК 37.018.1:316.356.2

СІМЕЙНІ ТРАДИЦІЇ З ПОГЛЯДУ НА СУЧАСНІ СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМОГИ

Л. А. Северинчук

У статті розглядається вплив сімейних традицій на розвиток особистості та зміцнення соціального інституту сім'ї, розкриваються морально-духовні засади формування

сімейних традицій, обґрунтовується необхідність відповідності їх нормам культури.

Ключові слова: сімейні традиції, родинні взаємини, культура, «норма» культурного фону.

Постановка проблеми. Першочерговим осередком формування особистості є сім'я. Діти успадковують від своїх батьків погляди, смаки, спосіб поведінки в тих чи інших життєвих ситуаціях. З покоління в покоління передаються певні правила та норми міжособистісної взаємодії. Традиції поряд з іншими факторами визначають статус родини в суспільстві, допомагають реалізації господарсько-побутової, репродуктивної, виховної, соціалізуючої, відновної, комунікативної функцій сім'ї [6, с. 64].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Про необхідність звернення до сімейних традицій українського народу як звичаїв, що склалися історично, піднесення у суспільстві культури сім'ї з метою підвищення ефективності родинного виховання зазначали в своїх наукових працях І. Огієнко, М. Стельмахович. Важливість підвищення психолого-педагогічної культури батьків на засадах народної педагогіки і сучасних досягнень наукової педагогіки для вирішення низки проблем у царині сімейного виховання підкреслювали В. Омеляненко, А. Кузьмінський. Питання підготовки молоді до створення сім'ї, зокрема вивчення сімейних традицій досліджували науковці: О. Докукіна, Л. Канишевська, В. Кириченко, Г. Ковганич, Т. Кравченко, І. Мачуська, В. Постовий та інші вчені.

Зважаючи на те, що сім'я у сучасному суспільстві перебуває у кризовому стані, необхідно проаналізувати наявні сімейні традиції, виявити ті з них, які є застарілими чи навіть шкідливими для розвитку підростаючого покоління, і головне, визначити, які сімейні традиції сприятимуть формуванню гармонійної особистості та зміцненню сім'ї як соціального інституту.

Метою статті є аналіз сучасних сімейних традицій в контексті їх відповідності новим соціокультурним вимогам.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. За визначенням Словника української мови, традиція – це звичайна, прийнята норма, манера поведінки, усталені погляди, переконання когось [7, с. 225].

В контексті досліджуваної проблеми під сімейними традиціями розуміємо прийняті у сім'ї правила, норми міжособистісної взаємодії,

погляди, переконання, смаки членів сім'ї, які передаються з покоління в покоління, від батьків до дітей.

Не викликає сумніву, що сімейні традиції повинні ґрунтуватися на морально-духовних цінностях, відповідати загальноприйнятим у суспільстві нормам культури.

За визначенням Т. Черкашиної, «норма» культурного фону, як своєрідний маркер рівня комунікативної культури, забезпечується низкою загальноприйнятих соціокультурних умов, зокрема регулярними заняттями фізкультурою чи спортом; відсутністю хронічних захворювань і залежності від наркотичних речовин та сильнодіючих лікарських препаратів; відсутністю бажання до вживання алкоголю і звички до паління; вмінням висловлюватися без використання нецензурних слів; вмінням ефективно організувати своє дозвілля [1, с. 10]. Розглянемо кожну з перелічених складових в контексті досліджуваної проблеми.

Перш за все, сімейні традиції покликані закласти міцний фундамент для фізичного здоров'я усіх членів родини, формуючи здоровий спосіб життя. Вживання наркотичних речовин, алкоголю і паління неприпустимі, так як вкрай негативно впливають на здоров'я (фізичне і психічне) членів родини, вносять дисгармонію в сімейні стосунки, призводять до руйнування сім'ї, ставлять під загрозу майбутнє роду, його благополуччя. Традиційним у сім'ї повинен бути здоровий спосіб життя, включаючи регулярні заняття фізкультурою та спортом, що забезпечить членів родини від хронічних хвороб та надасть змогу бути бадьорими й активними у вирішенні повсякденних питань життєдіяльності.

Поширеною проблемою взаємин у родині в наш час є вживання нецензурних слів у повсякденному спілкуванні. Як зазначає Т. Черкашина, використання нецензурних слів у мовленні засвідчує нестійкий емоційний імунітет людини (відсутність самовладання, врівноваженості), спричиняє руйнівний вплив на її індивідуальний ресурс сил (пам'ять, бажання, емоції, думки, почуття), породжує цинізм і агресію в сімейних стосунках [1, с. 58]. Вміння висловлюватися без використання нецензурних слів є ознакою розвинутого інтелектуального рівня, моральності та здорового глузду [1, с. 11]. Грамотне, логічне, цікаве, корисне мовлення батьків, не засмічене нецензурними словами та словами-паразитами, стане прикладом їх дітям для наслідування, сприятиме формуванню в них культури слова, що є складовою загальної культури особистості.

Однією з проблем, як свідчить практика, є те, що в сучасній сім'ї недостатньо часу приділяється спілкуванню одне з одним. Батьки займаються переважно забезпеченням матеріального статку та побутовими справами. В такій сім'ї перше місце відводиться матеріальному, і швидше за все, така сім'я може бути заможною, але, поряд з тим, духовно спустошеною. Для душевно-духовного єднання між подружжям, між батьками і дітьми традиційними у сім'ї повинні бути як спільна праця, так і спільне дозвілля.

Праця поряд з батьками, виконання дітьми посильних обов'язків відповідно до своїх можливостей, наслідування дітьми трудових навиків батьків сприяють формуванню самостійності дитини, поваги до праці іншого. Це профілактика споживацького ставлення до оточуючих, яке характерне для сучасного суспільства. В. Сухомлинський підкреслює виховне значення праці: «Нормальне, гармонійне виховання особистості можливе тільки за умови, коли до потреб – першої елементарної і навіть якоюсь мірою примітивної спонуки людських вчинків, людської поведінки – приєднується сильніша, тонша, мудріша спонукка – обов'язок. Власне людське життя починається з того часу, коли людина робить не те, що хочеться, а те, що треба робити в ім'я загального блага» [8, с. 206]. Відповідальне ставлення кожного члена родини до своїх обов'язків є запорукою як матеріального благополуччя сім'ї, так і сприятливого психологічного клімату в ній.

Сімейне дозвілля повинно бути різнобічним, мати розвивальний характер і задовольняти інтереси та захоплення усіх членів родини. Це відпочинок на природі, туристичні поїздки, відвідування музеїв, театрів, виставок, прослуховування музичних творів, читання книг, перегляд кінофільмів з подальшим їх обговорюванням, задушевні розмови про все, що наболіло чи цікавить на даний момент. Читацький інтерес є важливим показником освіченості членів родини, їх культурного рівня. Спільне читання книг, обговорення прочитаного розвиває пізнавальну активність, розширює кругозір, підвищує рівень культури мислення, сприяє встановленню душевної близькості між членами родини.

Загалом, спільно проведений час у колі сім'ї, виконує рекреативну і розвивальну функції, сприяє встановленню відкритих, довірливих стосунків між членами родини, їх духовному зближенню.

Головним критерієм доцільності створення та продовження певної традиції у сім'ї є принцип «не нашкодь». Це означає, що відповідальні батьки повинні постійно перевіряти, чи не шкодить сімейна традиція

дітям, і, більше того, чи є корисною для їх фізичного, психічного та духовного розвитку. Е. Пінковська підкреслює: «Духовне материнство та батьківство передбачає не просте наслідування звичкам та звичаям предків на шляху збереження старих традицій, але й усвідомлений аналіз добра і зла, що витікає з укорінених звичаїв та традицій» [2, с. 186]. Батьки повинні вміти розпізнавати те зло, яке може виглядати в даний момент як добро, тобто вирізняти «зло в добрі», проявляти далекоглядність і не потурати швидкоплинному задоволенню дітей, яке в майбутньому може призвести до негативних наслідків (наприклад, заохочення попоїсти смаченького може призвести до переїдання та, як наслідок, до виникнення хвороб).

Водночас, слід бути уважними до потреб, інтересів та схильностей кожного у сім'ї. Нав'язування своїх смаків іншим членам родини є шкідливим через те, що кожний організм є унікальним, і те, що корисно одному, може зашкодити іншому (до прикладу, це яскраво виражено в сприйнятті чи несприйнятті окремих продуктів харчування) [2, с. 189]. Отже, принцип «не нашкодь» забезпечується компромісом між крайніми смаками членів родини з врахуванням індивідуальності кожного.

Слід зазначити, що основою творення традицій у сім'ї є принципи сумірності (з власними силами та можливостями) та доцільності (у відповідності з особистою метою та потребами) [2; 3; 4; 5]. Так, на зміну гучним весіллям (з величезними фінансовими розтратами батьків молодят, іноді навіть в борг) поступово приходять весільні подорожі замість застілля, чи скромні святкування у колі найближчих родичів та друзів. Почуття міри («не взяти більше ніж потрібно, але й не менше, ніж необхідно») є універсальним запобіжником для розвитку споживацького ставлення членів родини один до одного та до оточуючого світу, сприяє формуванню самодостатності й безкорисливості в родинних стосунках.

Висновки. Таким чином, сімейні традиції, які молоде подружжя свідомо творить у відповідності до загальноприйнятих норм культури та морально-духовних цінностей, сприяють підвищенню культури родинних взаємин, зміцненню генофонду нації.

Вважаємо за доцільне розробку виховних заходів щодо морально-духовних засад творення сімейних традицій та включення їх до навчально-виховної програми загальноосвітньої школи.

Література

1. Євтух М. Б. Дослідження стану культурного фону суб'єктів педагогічної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища: навчально-методичний посібник для педагогічних працівників / М. Б. Євтух, Т. В. Черкашина. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2015. – 124 с.
2. Пиньковская Э. А. Духовное материнство / Э. А. Пиньковская. – Черкасы: Издатель Чабаненко Ю. А., 2013. – 200 с.
3. Пиньковская Э. А. Спаси и сохрани: в 3-х т. Том 1: «Кто ты?» / Э. А. Пиньковская. – Черкасы: Издатель Чабаненко Ю. А., 2011. – 814 с.
4. Пиньковская Э. А. Спаси и сохрани: в 3-х т. Том 2: «Эгология» / Э. А. Пиньковская. – Черкасы: Издатель Чабаненко Ю. А., 2012. – 438 с. + 3 таблицы.
5. Пиньковская Э. А. Спаси и сохрани: в 3-х т. Том 3: «Детектор лести» / Э. А. Пиньковская. – Черкасы: Издатель Чабаненко Ю. А., 2013. – 438 с. + 3 таблицы.
6. Сімейні цінності: навчально-методичний посібник для навчальної програми «Сімейні цінності» (70 годин) [для 8-9-х класів / [О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, О. М. Пархоменко]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 252 с.
7. Словник української мови: в 11 томах. – Том 10, 1979. – 928 с.
8. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка / В. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1978. – 263 с.

СЕМЕЙНЫЕ ТРАДИЦИИ С УЧЕТОМ СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ТРЕБОВАНИЙ

Л.А. Северинчук

В статье рассматривается влияние семейных традиций на развитие личности, а также укрепление социального института семьи, раскрываются нравственно-духовные основы формирования семейных традиций, обосновывается необходимость соответствия их норм культуры.

Ключевые слова: семейные традиции, семейные взаимоотношения, культура, «норма» культурного фона.

FAMILY TRADITION WITH REGARD TO CONTEMPORARY SOCIOCULTURAL REQUIREMENTS

L.A. Severynchuk

The author of the article examines the influence of family traditions on personal development and strengthening of social institution of the family, reveals

the moral and spiritual foundations of the formation of family traditions, justifies the necessity of their compliance with the standards of culture.

Keywords: family traditions, family relationships, culture, “norm” of cultural background.

Северинчук Людмила Анатоліївна – аспірант Інституту проблем виховання НАПН України, начальник служби у справах дітей Черкаської райдержадміністрації (м. Черкаси, Україна). E-mail: 9839553@ukr.net.

Severynchuk Liudmyla Anatoliyivna – Postgraduate Student of the Institute of Problems of Education of NAPS of Ukraine, Head of Cherkassy Children's Affairs State Administration (Cherkassy, Ukraine). E-mail: 9839553@ukr.net.

UDC 37:316.356.2 – 056.26

PARENTS' ATTITUDE TOWARDS CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

M. O. Syaba

This article deals with parents' attitude towards children with special needs our modern society. Much attention should be paid to the formation of right attitude towards such children in the family and in the society as a whole. This article reveals that it is very essential for parents to have positive attitude towards their children because it will influence their future life and perception of this world. Parents are key persons who help a child with special needs to feel that he or she is an individual with his or her personal talents and abilities that can be improved during the life. Positive attitude is a key component of a harmonious development of a child with special needs.

Key word: parents' attitude, children with special needs, family, harmonious development.

Problem statement. During last years, the number of families with children with special needs has increased greatly. Parents are the first teachers who help such children to integrate into society. Family environment is very important and it influences well-being of a child with special needs.

Recent research analysis. This problem has been highlighted in the works of the following researchers: Chandramuki I., Krishnashastry V., Vranda M., Kenny J., Corkin D., Smith J., Swallow V. and Coyne I.

Problem definition. It should be noted that there are not enough researches in the field of parents' attitude towards children with special needs in Ukraine. Therefore, the work will be focused on the formation of positive attitude towards children with special needs in the family and our society.

The paper aims. The purpose of this article is to reveal parents' attitude towards children with special needs in America and Ukraine, point out main reasons of such attitude in order to form a positive attitude towards these children who need extra attention and care.

Research development. Unfortunately, children with special needs often face with various problems such as rejection, inadequate parental attitude, violations, complexity of relationships between family members, emotional problems of parents, lack of understanding and support.

Lack of appropriate services, limited financial resources and insufficient support are family risk factors that can contribute to poor attitude towards children with disabilities. Children are the perfect expression of parents' love and care. The emotional preparation of parents who are expecting a baby resembles a kind of ego ideal. The difference between a perfect image of a newborn baby and a real child may be the cause for negative attitudes and parenting stress. Different emotions such as denial, guilt, blame, frustration, anger and despair can trouble the parents when they see their child with disability. Parents often lose their hope for a “perfect child” and start feeling loneliness, isolation and exhaustion. Parents usually overprotect their child with disability and feel guilty for his or her disability.

The parents of such children develop chronic sorrow that is characterized by constant recurrence of sadness, guilt, shock and pain. They are overflowed by feelings of pessimism, anger and shame. Denial of the reality, guilt, grief and self-condemnation are only some of the usual parental reactions. Some parents often experience helplessness, feelings of inadequacy, disbelief and deep depression [1, p.256].

Problems concerning parent-child relationships are caused by the severity of child's disability, parents' personal qualities and their psychological characteristics; family value orientations; parents' level of education and social environment.

Inadequate interpersonal relationships are formed for various reasons in families with children who have special needs. Factors that usually violate